

Hackathon v Plzni spojil historiky, ajťáky i umělce. Zkoumali evropské dědictví pomocí dat a kódu

16.6.2025 - Vojtěch Kaše | Západočeská univerzita v Plzni

Třicítka výzkumníků a studentů ze sedmi evropských institucí se na čtyři dny na půdě univerzitní knihovny ZČU ponořila hluboko do datové analýzy.

Třicítka výzkumníků a studentů ze sedmi evropských institucí se na čtyři dny na půdě univerzitní knihovny ZČU ponořila hluboko do datové analýzy. Vytvořili čtyři týmy, které pracovaly s unikátními datovými sadami z oblasti evropského kulturního dědictví – od latinských vědeckých textů z raného novověku přes digitální sbírku uměleckých děl až po samizdaty a nápisy z Římské říše. Pomocí metodologických přístupů jako jsou formální síťová analýza, geografické informační systémy nebo zpracování přirozeného jazyka hledali souvislosti mezi kulturou, mocí a pamětí napříč staletími.

„Chtěli jsme ukázat, že zpřístupňování digitalizovaných sbírek kulturního dědictví otevírá velkou šíři nových možností pro studium dějin, ale i pro rozvoj výpočetních metod. Pokročilé kvantitativní analýzy rozsáhlých sbírek historických dat často umožňují povšimnout si souvislostí, které tradičně orientovanému historickému bádání mohou uniknout. To však vyžaduje propojení expertíz mnoha vědních oborů,“ vysvětlil jeden z organizátorů a výzkumník z FF ZČU Vojtěch Kaše.

Jeden tým se například zaměřil na zkoumání české databáze SCRIPTUM, která obsahuje přes deset tisíc digitalizovaných textů samizdatu a exilové literatury. Tým se zaměřil na to, jaká témata se v literatuře objevují navzdory cenzuře a co je možné se dozvědět o roli žen v této literatuře. Zcela jiný pohled pak přinesla třeba práce s **latinskými nápisy z římských provincií** – účastníci pomocí analýzy prostorových dat zjišťovaly, jak se v Římské říši šířily kulturní vlivy nebo jak metalurgie podněcovala rozvoj římských měst.

Organizátoři z CCS-Lab při Západočeské univerzitě a jejich partneři z německých univerzit Philipps-Universität Marburg a Justus Liebig University Giessen chtěli hackathonem podpořit spolupráci napříč obory i zeměmi – a hlavně ukázat, že kulturní dědictví není jen věcí muzeí, ale i dat, algoritmů a otevřeného přemýšlení. Citelný důraz byl kladen také na etiku práce s daty, otevřenou vědu a podporu začínajících badatelů.

Jedna z účastnic, İlke Şanlıer z turecké univerzity v Çukurově, shrnula atmosféru jednoduše: *„Nešlo jen o výzkumné setkání – připadala jsem si jako součást dočasné nové akademické obce. Neodvážím si domů jen nové nápady a nástroje, ale i obnovený optimismus ohledně budoucnosti mezinárodní, vícejazyčné akademické výměny.“*

Open science neboli otevřená věda je zastřešujícím pojmem pro různé přístupy a praktiky zaměřené na zpřístupnění vědeckých poznatků. Nejde tedy pouze o zveřejňování výsledků vědecké práce v podobě volně dostupných publikací (tzv. *open access*), ale také o zpřístupňování dat a metodologických postupů (*open data, open methodology, open research software*), které byly k tvorbě těchto výsledků použity a které mohou být znovupoužity dalšími badateli. *„Jedním z nepomíjitelných cílů hackathonu bylo také inspirovat účastníky k transparentním analytickým postupům při práci s daty za využití otevřených souborových formátů, otevřeného softwaru a*

veřejných repozitářů pro sdílení dat a kódu. Ukazuje se totiž, že dobrá praxe v tomto směru má v jakémkoli interdisciplinárním výzkumu klíčovou roli,” uzavřel Kaše.

<https://info.zcu.cz/Hackathon-v-Plzni-spojil-historiky--ajtaky-i-umelce--Zkoumali-evropske-dedictvi-po-moci-dat-a-kodu/clanek.jsp?id=8257>